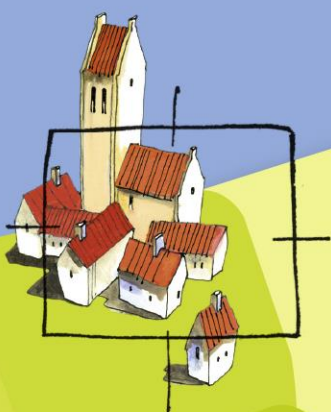

**Ecologische inventarisatie zonnepark
Hoogeveen - Langedijk**

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

**Ecologische inventarisatie zonnepark
Hoogeveen - Langedijk**

7 december 2018

Projectnummer 117.50.50.00.00.00

Ruimte voor de leefomgeving

Inhoudsopgave

1	Aanleiding onderzoek	3
2	Plangebied	4
3	Soortenbescherming	7
3.1	Planten	7
3.2	Zoogdieren	8
3.3	Vogels	9
3.4	Amfibieën	11
3.5	Overige soorten	12
4	Gebiedsbescherming	13
5	Conclusie	14
6	Bronnen	15
6.1	Veldbezoek	15
6.2	Geraadpleegde bronnen	15

1 Aanleiding onderzoek

In verband met het plan voor de plaatsing van zonnepanelen in het agrarisch gebied ten zuiden van Hoogeveen wordt thans een planologische procedure doorlopen.

In het kader van deze procedure is inzicht gewenst in de effecten op natuurwaarden in het gebied (soortenbescherming en gebiedsbescherming). Hiertoe is in het plangebied een ecologische inventarisatie van de natuurwaarden uitgevoerd. Tevens is gekeken naar de effecten op beschermde gebieden in de omgeving. Het doel hiervan is om na te gaan of aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb)¹ of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is. Naast het raadplegen van bronnen is het plangebied ten behoeve van de inventarisatie op 27 november 2018 bezocht door een ecooloog van BügelHajema Adviseurs.

¹ De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en betreft zowel soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden

2 Plangebied

Het plangebied betreft een locatie ten zuiden van Hoogeveen, tussen de straten Hollandscheveld Opgaande en Langedijk, direct ten zuiden van het bedrijventerrein Buitenvaart.

De locatie betreft één langwerpige perceel, met een totale oppervlakte van circa 3 ha waar in 2018 maïs is geteeld. Langs de oost, west- en zuidrand bevinden zich sloten die alle waterhoudend zijn. De meeste zijn ondiepe sloten, langs de zuidzijde bevatte deze tijdens het veldbezoek circa 1 m diep water; deze sloot vormt de doorgaande afwatering voor het gebied. Nabij de zuidwesthoek en de noordoosthoek bevindt zich langs de sloten wat houtige beplanting. Bebouwing ontbreekt in het plangebied. Deze locatie ligt op de overgang van bedrijventerrein met open agrarisch gebied. Op het aangrenzende perceel aan de oostzijde bevindt zich gras en een nieuwe weg in aanleg. Langs noord- en zuidzijde bevinden zich wegen met daarlangs houtige beplanting, en aan de noordzijde ook een bebouwingslint.

Figuur 1. De locatie van het plangebied Langedijk ten zuiden van Hoogeveen

Figuur 2. Foto-impressie van het plangebied (27 november 2018)

De zonnepanelen komen uitsluitend op de agrarische percelen. Bij de bouw van de zonneparken wordt een metalen ondersteuningsconstructie geplaatst waarvan de poten 1 tot 2 m diep in de grond komen. Ook worden enkele transformatoren en ondergrondse elektriciteitskabels aangelegd. Tussen de rijen zonnepanelen blijven grasstroken aanwezig. Bij realisatie van het zonnepark worden de aanwezige watergangen en houtige beplanting in stand gehouden.

3 Soortenbescherming

Onderdeel van de Wet natuurbescherming (Wnb) is soortenbescherming van planten en dieren. Dit betreffen:

- alle van nature in Nederland in het wild voorkomende vogels die vallen onder de Vogelrichtlijn (Wnb artikelen 3.1-3.4);
- dier- en plantensoorten die zijn beschermd op grond van de Habitatrictlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (Wnb artikelen 3.5-3.9);
- nationaal beschermde dier- en plantensoorten genoemd in de bijlage van de wet (Wnb artikelen 3.10-3.11).

Van deze laatst genoemde groep beschermde soorten mogen provincies een zogenaamde 'lijst met vrijstellingen' opstellen (Wnb artikel 3.11). Voor de soorten op deze lijst geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verboden genoemd in artikel 3.10 eerste lid van de Wet natuurbescherming.

Inventarisatie

Ten aanzien van de aanwezigheid van beschermde soorten is, naast het afgelegde veldbezoek (zie paragraaf 6.1), via Quickscanhulp.nl² (© NDFF - quickscanhulp.nl 26-11-2018 17:13:11) soorteninformatie uit de Nationale Database Flora en Fauna³ opgevraagd. Uit de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen van diverse beschermde planten- en diersoorten bekend. Indien van toepassing, worden relevante soorten in de navolgende tekst benoemd.

3.1 Planten

Inventarisatie

De akkers lagen ten tijde van het veldbezoek braak, na een teelt van aardappelen en mais. In de randen komen algemene akkerkruiden voor, zoals melganzevoet, reukeloze kamille vogelmuur en akkerdistel. In niet-beteelde randen komen grote brandnetel en bijvoet veel voor. Al deze plantensoorten zijn kenmerkend voor zeer voedselrijke grond.

De oevervegetatie van de meeste sloten wordt gedomineerd door hoge grasachtigen zoals kropbaar en kweek, met af en toe kruiden zoals gele lis, wolfspoot en moerasrolklaver. In sommige watergangen is een meer diverse oevervegetatie aanwezig met soorten zoals liesgras, grote lisdodde en grote egelskop, vooral langs de westrand van het plangebied. Deze soorten duiden op zeer voedselrijk

² Quickscanhulp.nl is een online applicatie waarmee een afgeleide van data uit de NDFF wordt weergegeven. Het is daarmee een hulpmiddel voor ervaren ecologen om te bepalen of een beschermde soort wel of niet in het plangebied kan voorkomen. Quickscanhulp.nl geeft aan op welke afstand waarnemingen van beschermde soorten in relatie tot het plangebied zijn aangetroffen. Voor Quickscanhulp.nl worden alleen gevalideerde waarnemingen gebruikt.

³ Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De NDFF is de meeste complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens. Informatie is te vinden op www.natuurloket.nl.

water. Incidenteel komen ook kruiden voor zoals wolfspoot, kleine waterpepe en moerasandoorn. Waterplanten zijn grotendeels beperkt tot smalle waterpest en kroosachtigen zoals klein kroos en punkroos. Ook deze soorten zijn kenmerkend voor zeer voedselrijk water.

Houtige beplanting is alleen aanwezig op enkele plekken in de randen van het plangebied. De opgaande soorten betreffen hier vooral zomereik, zwarte els en ruwe berk, met plaatselijk struweel van onder andere grauwe wilg, geoorde wilg en braam. Ondergroei van bossoorten ontbreekt grotendeels, met uitzondering van een enkele wijfjesvarens en mannetjesvarens.

Uit de naaste omgeving van het plangebied is één beschermde plantensoort bekend (Quickscanhulp.nl). Dit betreft de dennenorchtis die kan voorkomen in oudere naaldbossen. Geschikt biotoop ontbreekt in het plangebied. Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen in het plangebied tijdens het veldbezoek. Deze zijn gezien de voedselrijkdom en het intensieve terreingebruik ook niet te verwachten.

Effectbeoordeling

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen en te verwachten. Als gevolg van de ontwikkelingen zijn negatieve effecten op deze soortengroep uitgesloten.

3.2 Zoogdieren

Inventarisatie

Door het ontbreken van bebouwing in het plangebied kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen hier worden uitgesloten. Er zijn enkele dikkere bomen aanwezig in de randen van het plangebied. Hierin zijn geen voor vleermuizen geschikte ruimtes, zoals holtes of spleten, aangetroffen.

In de omgeving (tot 5 km rond het plangebied) zijn verschillende soorten vleermuizen bekend, waaronder soorten die ook in wat opener gebied voorkomen, zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De watergangen en oevers in en aan de randen van het plangebied vormen geschikt leefgebied voor foeragerende vleermuizen, vooral de delen met meer oeverbegroeiing of houtige beplanting. De percelen zelf zijn marginaal geschikt vanwege de openheid en het intensieve agrarische gebruik. Doordat doorgaande linten van opgaande begroeiing en brede watergangen ontbreken, zal het plangebied geen onderdeel vormen van een belangrijke vliegroute voor vleermuizen.

In de omgeving van het plangebied (0 - 1 km) zijn 14 soorten grondgebonden zoogdieren bekend (Quickscanhulp.nl). Voor 11 daarvan geldt in de provincie Drenthe een vrijstelling van de verbodsartikelen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Tijdens het veldbezoek zijn veel prenten van reeën aangetroffen. In het plangebied zijn daarnaast enkele algemene grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten, zoals veldmuis of vos. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie Drenthe een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming.

De niet-vrijgestelde soorten betreffen eekhoorn, das en steenmarter. Voor de eekhoorn is het plangebied ongeschikt als leefgebied vanwege de schaarse aanwezigheid van bomen. Voor de steenmarter en das ontbreken mogelijke verblijfplaatsen zoals houtstapels of steenhopen (steenmarter) of

droge taluds (das). Sporen, zoals loopsporen, uitwerpselen of latrines, zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. De sloottaluds en houtige beplanting zijn enigszins geschikt als foerageergebied voor steenmarter, hoewel de voorkeur zal uitgaan naar gebied met meer aaneengesloten linten van houtbeplanting. Voor das zijn de ook de akkers geschikt als foerageergebied, hoewel ook deze voorkeur heeft voor een landschap met meer dekking van houtige elementen.

Effectbeoordeling

Verblijfplaatsen van vleermuizen, das en steenmarter zijn niet aanwezig in het plangebied. Voor zover vleermuizen en steenmarter gebruik maken van het plangebied als foerageergebied, zal dit vrijwel uitsluitend de watergangen en houtige beplanting betreffen die bij de ontwikkeling behouden blijven. Er komt geen verlichting of een andere verstorende bron voor vleermuizen of grondgebonden zoogdiersoorten in het plangebied. De ecologische waarde van de watergangen kan naar verwachting zelfs toenemen vanwege het veel extensievere gebruik van de tussenliggende percelen met zonnepanelen en grasstroken. Van das zijn geen aanwijzingen gevonden dat de soort aanwezig is in het gebied en door de openheid is het plangebied maar matig geschikt. In de nabije omgeving zijn aantrekkelijker leefgebieden voor das en incidenteel kan het plangebied ook worden bezocht. Het plangebied blijft na inrichting geschikt als leefgebied door instandhouding van de randen en het extensieve gebruik van de percelen. Negatieve effecten op niet-vrijgestelde soorten zoogdieren kunnen daarmee worden uitgesloten.

De te verwachten algemene soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en voor deze soorten geldt in de provincie Drenthe een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wet natuurbescherming.

3.3 Vogels

Inventarisatie

Door het ontbreken van bebouwing kunnen verblijfplaatsen van broedvogels met jaarrond beschermde nest- en verblijfplaatsen hier worden uitgesloten. Ook in bomen langs de rand van het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van broedvogels met jaarrond beschermde nest- en verblijfplaatsen aangetroffen. Tijdens het veldbezoek is boven de akkers een foeragerende buizerd waargenomen. Voor deze en andere uit de omgeving bekende soorten roofvogels en uilen is het plangebied door het intensieve agrarische gebruik matig geschikt als foerageergebied, en dan vooral de oevers van de watergangen. Voor roek is het plangebied goed geschikt als foerageergebied.

Enkele algemenere soorten zijn binnen het plangebied en langs de watergangen broedend te verwachten, zoals de tijdens het veldbezoek waargenomen graspieper en knobbelzwaan. Voor zeldzamere akkervogels vormen de intensief gebruikte akkers geen geschikt broedbiotoop.

Effectbeoordeling

ROOFVOGELS EN UILEN

Als gevolg van de ontwikkeling gaan geen nestplaatsen van vogels met jaarrond beschermde nesten verloren.

Het plangebied verandert als foerageergebied voor soorten als buizerd, kerkuil of boomvalk, maar door het minder intensieve grondgebruik met grasstroken tussen de zonnepanelen zal dit eerder tot verbetering dan tot verslechtering leiden. Een negatief effect ten aanzien van roofvogels en uilen kan worden uitgesloten, mits aanleg van het park buiten de broedtijd plaatsvindt.

ROEK

Wat betreft roek, die het gebied als foerageergebied kan gebruiken, is nog niet bekend of deze ook in zonneparken foerageren. Het Kennisdocument roek (BIJ12, 2017a, pagina 11) geeft aan dat foerageergebieden van de roek tot 5 km van de kolonie kunnen liggen. Het document geeft ook aan: "uit onderzoek is gebleken dat 75 tot 90 procent van de foerageerbewegingen tijdens het voortplantingsseizoen binnen een straal van 1.500 m van de kolonielocatie plaatsvindt. Hierbinnen wordt het meest gevoerageerd in een straal van 500 - 1.000 m van de kolonie. Voldoende geschikt foerageergebied in een straal van 1.500 m meter van de kolonie is dus belangrijk."

Hieruit is af te leiden dat geschikt foerageergebied binnen 1,5 km kan worden gezien als essentieel foerageergebied. Bij het veldbezoek is binnen of in de nabije omgeving (binnen 0,2 km) van het plangebied geen roekenkolonie aangetroffen. De grootste kolonie van omgeving Hoogeveen bevindt zich bij het ziekenhuis aan de noordrand van Hoogeveen (in 2014, 450 nesten, Avifauna Drenthe, 2014). Deze kolonie ligt 4 km ten noordoosten van het plangebied. Vanwege de afstand van meer dan 1,5 km vormt het plangebied geen essentieel foerageergebied voor deze kolonie.

Het is niet uitgesloten dat zich er tussen 0,2 en 1,5 km afstand van het plangebied nog een kleinere kolonie van roeken aanwezig is. De twee locaties van het plangebied liggen als relatief smalle stroken in een veel groter geschikt foerageergebied. Voor de eventueel op ruime afstand van het plangebied aanwezige kolonies is en blijft in ruime mate geschikt foerageergebied rondom de kolonie beschikbaar. Daarnaast kunnen vogels over de relatief smalle locaties vliegen en vlak daarachter nog meer geschikt foerageergebied bereiken.

De conclusie is daarom dat als gevolg van het plan geen essentieel onderdeel van het foerageergebied van roek verloren gaat, hoewel het plangebied voor roek mogelijk minder geschikt wordt als foerageergebied. Daar het plangebied slechts een klein deel van een eventueel foerageergebied uitmaakt en niet het dichtstbijzijnde foerageergebied voor een kolonie vormt, zijn negatieve effecten op roek door verlies van foerageergebied niet te verwachten.

OVERIGE SOORTEN

Door de ontwikkeling verandert het broed- en foerageergebied ook voor andere vogelsoorten waarvan nesten niet jaarrond zijn beschermd. Voor de meeste van deze algemene soorten zal het plangebied ook in de nieuwe situatie geschikt zijn als broedgebied. Voor deze vogelsoorten kan men ervan uitgaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als vernietiging en verstoring van broedgevallen van vogels wordt voorkomen. Dit kan plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen bij veel werkzaamheden tijdig voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden komen binnen het plangebied.

De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt evenwel dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli duurt.

Samenvattend worden als gevolg van de ontwikkelingen negatieve effecten op de soortengroep vogels uitgesloten, indien rekening wordt gehouden met het broedseizoen.

3.4 Amfibieën

Inventarisatie

Uit de omgeving van het plangebied (0 - 1 km) is het voorkomen bekend van zeven beschermde amfibieënsoorten (Quickscanhulp.nl). Voor drie soorten geldt geen vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betreft poelkikker, heikikker en alpenwatersalamander.

Heikikker is vooral gebonden aan heide en veenterreinen of zeer extensief beheerd grasland. Alpenwatersalamander heeft een voorkeur voor zandige leemgronden in beboste gebieden (loofbos) of kleinschalige landschappen met heggen en struwelen, en kleine geïsoleerde wateren voor voortplanting. In het projectgebied ontbreken deze biotopen, zodat deze twee soorten niet te verwachten zijn.

Poelkikker kent twee typen van verblijfplaatsen (BIJ12, 2017b):

- De voortplantingsplaats is het water (poelen, vennen, sloten en dergelijke) waarin de kooractiviteit plaatsvindt, de eieren worden afgezet en de jongen (larven) opgroeien. Voortplantingswater is veelal het gehele jaar door waterhoudend en bezit ondiepe zones die snel kunnen opwarmen.
- Winterverblijfplaatsen bevinden zich voornamelijk op het land: In de grond ingegraven, in muizenholletjes, onder stronken, in dammetjes waar puin aanwezig is en dergelijke. Het landhabitat waar overwinterd wordt, bevindt zich veelal op minder dan 100 à 200 m van de oever van het voortplantingswater. Ze verblijven hier van half oktober tot en met half april.

Recent is gebleken dat poelkikker niet alleen in en rond voedselarme wateren voorkomt, maar ook in veenkoloniale landbouwgebieden met verlandende sloten. De watergangen aan de oost- en westrand van het plangebied zijn mogelijk geschikt als leefgebied.

Andere beschermde, niet-vrijgestelde amfibieën zijn niet te verwachten in het plangebied gezien het ontbreken van geschikt biotoop.

De waterhoudende watergangen van het plangebied vormen geschikt voortplantingsbiotoop voor algemene soorten zoals bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Voor deze algemene soorten geldt in de provincie Drenthe bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.

Effectbeoordeling

Het gebied is geschikt als leefgebied voor de niet-vrijgestelde soort poelkikker. De watergangen en oeverzones die eventueel geschikt zijn als voortplantingsbiotoop blijven behouden. De oeverzones en ook de akkers zelf zijn mogelijk geschikt als overwinteringsplaats. Na inrichting van het gebied met zonnepanelen ontstaan juist betere leefomstandigheden voor deze soort en andere vrijgestelde am-

fibieënsoorten, door het extensievere grondgebruik in combinatie met de instandhouding van de watergangen. Echter tijdens werkzaamheden bij de inrichting is een negatief effect op overwinteringsbiotoop van poelkikker niet uit te sluiten. Daarom is nader onderzoek nodig om te bepalen of poelkikker aanwezig is. Aan de hand van dit onderzoek kan worden bepaald of een ontheffing van de Wet natuurbescherming moet worden aangevraagd.

Als gevolg van het plan kunnen enkele verblijfplaatsen van algemene amfibieënsoorten worden verstoord en vernietigd. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. De te verwachten algemene soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen van de provincie Drenthe. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wet natuurbescherming.

3.5 Overige soorten

Inventarisatie

Uit de NDFP (Quickscanhulp.nl) volgt dat in en rond het plangebied enkele beschermde soorten vissen, reptielen en ongewervelden bekend zijn. Dit betreft ringslang, levendbarende hagedis, grote modderkruiper en sierlijke witsnuitlibel.

De enige beschermde vissoort die regelmatig in sloten wordt aangetroffen, is grote modderkruiper. Deze kan dan ook voorkomen in de watergangen aan oost- en westrand van het plangebied.

Voor de beschermde reptielen en de sierlijke witsnuitlibel (ongewervelde) ontbreekt geschikt biotoop in en om het plangebied.

Toetsing

Van de overige beschermde diersoorten komt grote modderkruiper mogelijk voor in de watergangen in en langs de randen van het plangebied. Deze watergangen blijven bij de ontwikkeling behouden, zodat negatieve effecten op grote modderkruiper niet aan de orde zijn. De ecologische waarde van de watergangen kan naar verwachting zelfs toenemen vanwege het veel extensievere gebruik van de percelen tussen de watergangen. Beschermde reptielen en ongewervelden zijn niet in het plangebied te verwachten, zodat negatieve effecten op beschermde soorten van deze soortgroepen niet aan de orde zijn. Als gevolg van de ontwikkelingen zijn negatieve effecten op vissen, reptielen en ongewervelden uitgesloten.

4 Gebiedsbescherming

Voor het onderhavige plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wet natuurbescherming en de provinciale structuurvisie en verordening.

Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden die een internationale bescherming genieten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningplichtig. Relevant daarbij is dat de Wet natuurbescherming een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voormalig Ecologische Hoofdstructuur) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het natuurbeleid. Het NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing, ontwikkeling en bescherming van het NNN. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van het provinciale NNN is uitgewerkt in de Omgevingsvisie Drenthe en de bijbehorende Provinciale Omgevingsverordening Drenthe. Het NNN in Drenthe kent geen externe werking.

Inventarisatie

Het plangebied is geen onderdeel van en grenst niet aan een in het kader van de Wet natuurbescherming beschermd gebied. De twee meest nabijgelegen beschermde gebieden betreffen de Natura 2000-gebieden Dwingelderveld, op een afstand van circa 7 km ten noorden van het plangebied en het Mantingerzand, op een afstand van circa 8 km ten noordoosten van het plangebied. Andere Natura 2000-gebieden liggen op meer dan 10 km afstand.

Het projectgebied ligt niet op en grenst niet aan gronden die in het kader van het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid zijn aangewezen als NNN. Het dichtstbijzijnde beschermde gebied in het kader van het NNN ligt op een afstand van ongeveer 0,8 km ten zuiden van het plangebied Langedijk. Het betreft enkele bospercelen nabij de Zuidwolder waterlossing. Het plangebied is ook niet aangewezen als natuur buiten het NNN (ganzenrustgebied).

Toetsing

Gezien de aard van de ontwikkelingen en de ligging op ruime afstand van beschermde natuurgebieden, kunnen negatieve effecten op in het kader van de Wet natuurbescherming en het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid beschermde natuurgebieden op voorhand worden uitgesloten.

Een vergunning van de Wnb is niet nodig voor de voorgenomen ontwikkelingen en het plan is niet in strijd met het natuurbeleid zoals vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening.

5 Conclusie

Ten aanzien van soortenbescherming op grond van de Wnb is aanvullend onderzoek noodzakelijk naar de aan- of afwezigheid van poelkikker in het plangebied. Aan de hand van de resultaten van het nader onderzoek kan worden bepaald of een ontheffing op grond van de Wnb noodzakelijk is. Voor andere soorten is de ontwikkeling in het plangebied niet in strijd met soortenbescherming van de Wet natuurbescherming, mits rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels.

Uit de ecologische inventarisatie is naar voren gekomen dat een aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid niet noodzakelijk is. De ontwikkeling is niet in strijd met gebiedsbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming (Natura 2000-gebieden) en in het kader van de Omgevingsverordening Drenthe.

6 Bronnen

6.1 Veldbezoek

Het plangebied en de directe omgeving zijn op 27 november 2018 door de heer ir. H. Kloen van BügelHajema Adviseurs bezocht om een indruk te krijgen van de terreinomstandigheden van het plangebied, de omgeving en de voorkomende flora en fauna. Tijdens het bezoek zijn plantensoorten genoteerd en mogelijke nest- en verblijfplaatsen en diersporen van beschermde diersoorten geïnventariseerd. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren: half bewolkt, droog, matige wind en circa 3 °C.

6.2 Geraadpleegde bronnen

1. Avifauna Drenthe, 2014. Roek doet in Drenthe nog geen stapje terug. www.avifaunadrenthe.nl/roek-doet-in-drenthe-nog-geen-stapje-terug/
2. BIJ12, 2017a. Kennisdocument Roek. www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-015-Kennisdocument-Roek-1.0.pdf
3. BIJ12, 2017b. Kennisdocument Poelkikker - Rana lessonae. Versie 1.0 juli 2017. BIJ12, www.bij12.nl
4. Quickscanhulp.nl soorteninformatie uit de Nationale Database Flora en Fauna. (© NDFF - quickscanhulp.nl 26-11-2018 17:13:11)

Colofon

Opdrachtgever

TB Noord Advies bv

Rapport

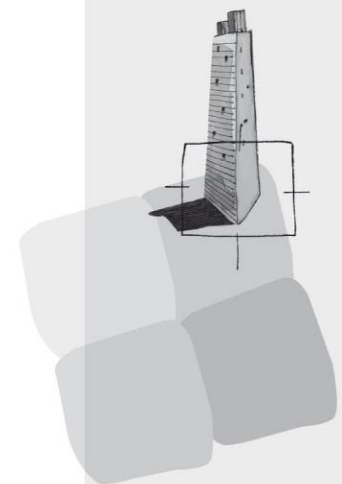
De heer H. Kloen
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding

BügelHajema Adviseurs

Projectnummer

117.50.50.00.00.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordering en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
9401 GN Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E info@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en
Amersfoort

Memo

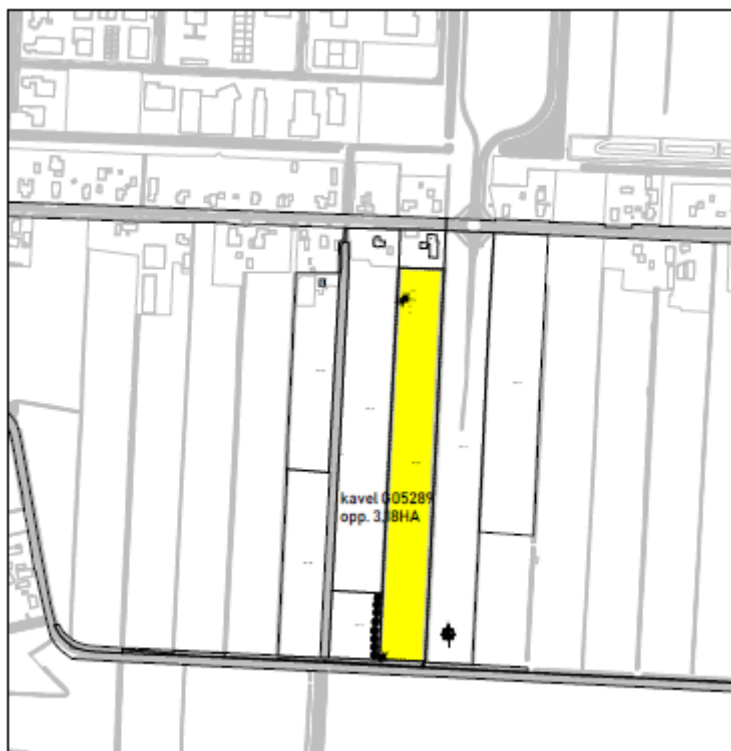
Onderzoek poelkikker zonnepark Langedijk Hollandscheveld

Opgesteld door: mevr. ir. Jorna Arisz

Versie: 1 - 15 augustus 2019

Inleiding

Aan de Langedijk te Hollandscheveld ligt het voornemen om een zonnepark te realiseren (zie figuur 1). Dit zonnepark zal gerealiseerd worden op een lang en smal landbouwperceel tussen de Langedijk en de Hollandschevelde Opgaande. Dit perceel wordt omringd door watergangen. In 2018 is door Bügel-Hajema ecologisch onderzoek uitgevoerd waarbij is vastgesteld dat de watergangen ten westen en oosten van dit perceel potentieel leefgebied vormen voor de beschermde poelkikker (*Rana lessonae*). DoornEco heeft in 2019 aanvullend veldonderzoek uitgevoerd om voorkomen van poelkikker in dit plangebied vast te stellen of uit te sluiten.

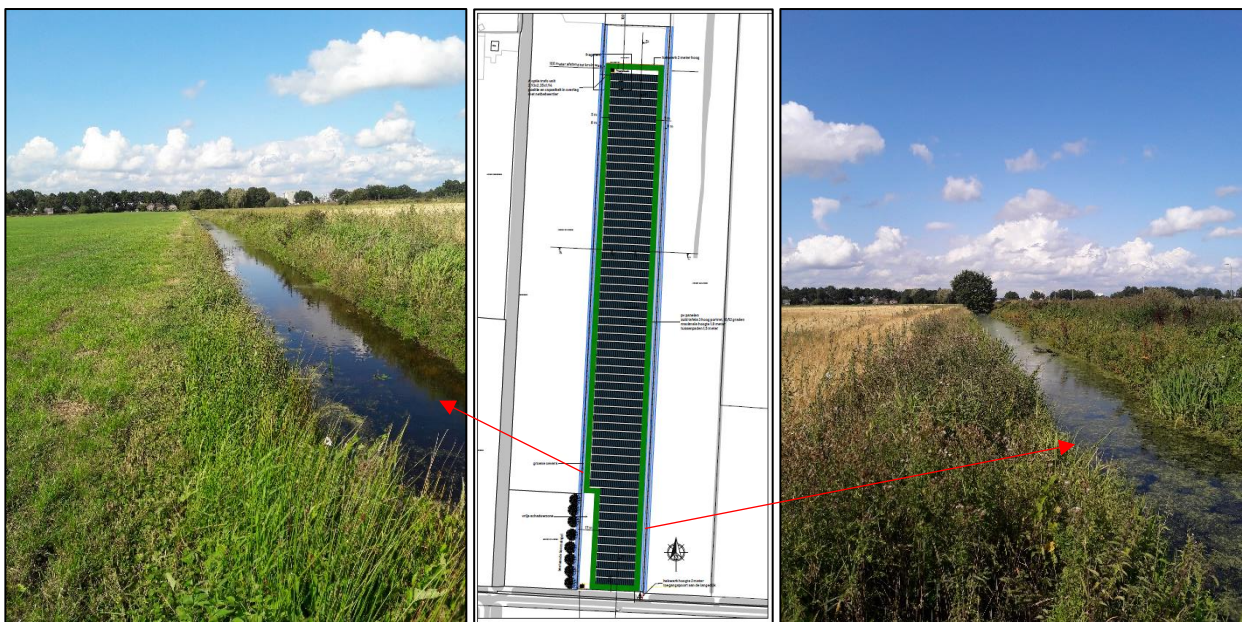
Figuur 1. Beoogde ligging van het zonnepark (gele vlak)

Opzet onderzoek

Bügel-Hajema heeft in 2018 vastgesteld dat de watergangen ten westen en oosten van het perceel geschikt leefgebied vormen voor poelkikker. De waterkwaliteit van beide watergangen is goed en beide watergangen zijn geïsoleerd.

Het perceel waar het zonnepark gepland is, is in 2019 enigszins verruigd geraakt. Langs de oostelijke watergang was op beide oevers een zeer verruigde vegetatie aanwezig, met onder andere veelvuldig voorkomen van distel. De westelijke oever van de westelijke watergang grenst aan een perceel met gangbaar landbouw beheer, in 2019 was dit perceel in gebruik als grasland. Deze oever is ten opzichte van het waterpeil erg laag, met in sommige delen een

smalle plas-dras oeverzone. De overige vegetatie bestond uit onder andere lisdodde, riet, pitrus en diverse oever- en waterkruiden. De westelijke watergang is vanwege de lage oever en aanliggende grazige vegetatie geschikter voor poelkikker dan de oostelijke watergang. Gezien de verruigde oever was deze oostelijke watergang in 2019 nauwelijks op een zinvolle manier te bemonsteren. Het onderzoek heeft zich daarom gericht op de westelijke watergang. In juli en augustus 2019 zijn totaal twee veldbezoeken uitgevoerd. Hierbij is de westelijke oever afgelopen en zijn kikkers op zicht gedetermineerd en deels ook gevangen met behulp van een RAVON schepnet. Gevangen kikkers zijn vervolgens in de hand gedetermineerd op soort. De drie groene kikkersoorten (bastardkikker *Rana klepton esculenta*, poelkikker *R. lessonae* en meerkikker *Rana ridibunda*) kunnen van elkaar worden onderscheiden op basis van een combinatie van uiterlijke kenmerken, waarbij de vorm en grootte van de metatarsus- of graafknobbel het meest onderscheidende kenmerk is.

Figuur 2. Westelijke (links) en oostelijke (rechts) watergangen rondom het beoogde zonnepark (midden)

Het onderzoek is uitgevoerd in lijn met het soortprotocol van het NGB en het kennisdocument van BIJ12. In tabel 1 zijn de gegevens van de veldbezoeken weergegeven.

Tabel 1. Samenvatting van het uitgevoerd onderzoek

	Datum	Tijd	Weer	Methodiek
Ronde 1	3 juli 2019	11u30 – 12u30	Half bewolkt ca 16°C wind 2-3	Zicht, RAVON schepnet
Ronde 2	12 augustus 2019	9u00 – 11u30	Licht bewolkt Ca 15°C wind 3	Zicht, RAVON schepnet

Resultaten

Tijdens de eerste ronde zijn alleen adulte kikkers aangetroffen. Tijdens de tweede ronde hadden de jonge kikkers ook hun metamorfose voltooid. Afhankelijk van de leeftijd zijn de soorten ook bij juveniele dieren op de eerder genoemde kenmerken van elkaar te onderscheiden.

Tijdens het eerste veldbezoek werden totaal slechts twee kikkers gevangen. Mogelijk hield dit verband met de weersomstandigheden in die periode (droog). Tijdens dit veldbezoek werd één exemplaar van de bastaardkikker aangetroffen en één exemplaar met de kenmerken van poelkikker. In agrarisch gebied komt het gezamenlijk voorkomen van beide soorten vaker voor, over het algemeen is de dichtheid van poelkikker dan wat lager.

Het tweede veldbezoek heeft plaatsgevonden op een geschikte ochtend met goede weersomstandigheden in een periode waarbij elke dag wel sprake was van regen(buien). Dit is gunstig voor het inventariseren van amfibieën, aangezien ze dan wat actiever zijn dan tijdens een volledige droge periode. Tijdens dit tweede veldbezoek zijn dan ook meerdere kikkers waargenomen, zowel adulte dieren als juvenielen. In de westelijke watergang bevond zich ook een behoorlijk aandeel reuzenlarven van groene kikkers (niet op soort gedetermineerd). Tijdens dit veldbezoek werd zowel adulte als juveniele poelkikker aangetroffen. Daarnaast was er ook sprake van een behoorlijk aandeel bastaardkikkers.

Opvallend was dat geen enkele vis werd gevangen, wat zeer gunstig is voor poelkikker en andere amfibieën. Andere te vermelden interessante soorten: kleine watersalamander en grote spinnende watertor.

Figuur 3. Gevangen juveniele poelkikker (links) en juveniele bastaardkikker (rechts)

Gezien de aanwezigheid van zowel adulte als juveniele poelkikkers is er sprake van voortplantingswater voor de beschermde poelkikker.

Effecten en vervolgstappen

Binnen het ontwerp van het zonnepark blijven beide watergangen (westelijke en oostelijke watergang) behouden. Directe aantasting van voortplantingswater van poelkikker is dan ook niet aan de orde. Het zonnepark wordt gerealiseerd op een voormalig landbouwperceel, die in de huidige situatie vrij verruigd is. Het veld waar het zonnepark op gerealiseerd wordt kan onderdeel uitmaken van het landhabitat van de soort en in mindere mate als overwinteringshabitat. Inrichting als zonnepark, mits er tussenruimtes met grazige vegetatie tussen de rijen panelen beschikbaar blijven, heeft een verwaarloosbaar effect op deze functie,

gezien het huidige landgebruik en het landgebruik in de omgeving. Wel is het belangrijk dat de ruimte tussen de watergangen en de buitenste rijen panelen beheerd wordt als grazige vegetatie en niet verruigd. Om ervoor zorg te dragen dat tijdens de werkzaamheden geen dieren worden gedood kan het werkgebied het beste worden uitgerasterd. Bij de planning van de werkzaamheden (en het plaatsen van de schermen) dient rekening te worden gehouden met de winterslaapperiode waarbij de dieren niet actief zijn en dus ook niet kunnen worden weggevangen of vluchten. Wordt aan bovenstaande voldaan dan is het effect op poelkikker verwaarloosbaar en overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming uit te sluiten.

Samenvatting

- Tijdens het veldonderzoek zijn zowel adulte als juveniele poelkikker vastgesteld;
- De westelijke watergang en mogelijk ook de oostelijke watergang vormen hiermee voortplantingswater van de beschermde poelkikker (Paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming);
- Het veld voor het beoogde zonnepark zou hiermee landhabitat en eventueel overwinteringshabitat kunnen vormen;
- Gezien de huidige verruigde staat van het perceel is het effect van de aanleg van het zonnepark verwaarloosbaar mits:
 - Er tussen elke rij panelen een strook met grazige vegetatie beschikbaar blijft van ca 1,5 meter;
 - De tussenruimte tussen de watergangen en de buitenste rijen panelen ook wordt beheerd als grazige vegetatie;
 - Voorafgaand aan de werkzaamheden het werkgebied wordt uitgerasterd en eventueel aanwezige kikkers worden weggevangen;
 - Hierbij rekening wordt gehouden met de winterslaap periode van poelkikker (oktober – april)